

Cơ chế Hội nghị Bộ trưởng Quốc phòng ASEAN mở rộng (ADMM Plus) nên tiến hành một cuộc diễn tập đa phương để thử nghiệm và minh họa Bộ Quy tắc ứng xử về CUES trên Biển Đông. Thông qua cơ chế ADMM Plus, hợp tác an ninh đa phương đã tiến triển xa hơn bất kể lĩnh vực hợp tác nào.

Ngoại trừ một vài thí điểm “tựa sáng”, lịch sử vốn dĩ an ninh đa phương ở khu

Vùng châu Á-Thái Bình Dương gần như trở thành một vũng đờ gây thất vọng. Tuy nhiên, mối quan hệ hợp tác quốc phòng đa phương vùng hình thành kể từ khi hình thành cơ chế ADMM Plus vào năm 2010 đã đem lại bất ngờ. Thông qua cơ chế ADMM Plus với các thành viên gồm Úc, Trung Quốc, Ấn Độ, Nhật Bản, New Zealand, Hàn Quốc, Nga, Mỹ và 10 nước ASEAN, hợp tác an ninh đa phương đã tiến triển xa hơn bất kể lĩnh vực hợp tác nào mà khu vực này từng có từ trước đây nay.

ADMM Plus và CUES

Với thành tựu đáng khích lệ này, không có lý do gì để ADMM Plus không được sử dụng như là một khuôn khổ khu vực mà qua đó các nước thành viên có thể cùng nhau tiến hành một cuộc diễn tập đa phương để thử nghiệm và minh chứng việc áp dụng CUES trên Biển Đông.

Bản thân ADMM Plus đã có rất nhiều thành viên, nếu không muốn nói là hầu hết, đã ký kết thỏa thuận CUES với Hội nghị Hội quân Tây Thái Bình Dương diễn ra tại Thanh Đảo hồi năm 2014. Trung Quốc và các nước ASEAN đã thiết lập một khuôn khổ CUES riêng trên Biển Đông vào tháng 9/2016. Bằng việc đề cao thành tích đạt được trong hợp tác quốc phòng, cơ chế ADMM Plus có thể “thực thi hóa” hiệu quả CUES thông qua việc triển khai một cuộc diễn tập an ninh biển mà các hoạt động của cuộc diễn tập này đưa vào CUES.

Phát biểu tại Diễn đàn Xiangshan ở Bắc Kinh tháng 10/2016, ông Ong Ye Kung, khi đó là Quốc vụ khanh Cấp cao và Quốc phòng của Singapore, cho rằng CUES nên được mở rộng để có sự tham gia của tất cả các thành viên ADMM Plus. Ngoài ra, Tiến sĩ Ng Eng Hen, Bộ trưởng Quốc phòng Singapore, đã đề xuất việc mở rộng CUES bao gồm cả “các nhóm tàu vận tải” (tàu của lực lượng bảo vệ biển) - thỏa thuận CUES hiện tại chỉ đề cập đến các tàu hải quân hay còn gọi là “tàu vận tải” - và kêu gọi ADMM Plus áp dụng một khuôn khổ CUES từng bước với không phải của khu vực. Nếu cơ chế ADMM Plus chính thức thông qua CUES - và nên là như thế - thì bước đi logic tiếp theo có thể là việc thực thi bộ quy tắc này trong khuôn khổ một cuộc diễn tập trên biển. Đề xuất như thế không phải là viễn vông hay bất khả thi.

Chiến lược mới và hơn nữa của ADMM Plus

Thông qua các hoạt động của mình, các nước thành viên ADMM Plus và các cơ quan quốc phòng có liên quan đã xây dựng được lòng tin nếu không muốn nói là sự tin cậy, đồng thời thiết lập được cơ chế thông tác quân sự ở cấp cao hơn có thể. Ngay cả khi cho rằng nếu các cuộc diễn tập hàng hải đa phương được tiến hành theo khuôn khổ ADMM Plus và tiến xuất và mức độ thông xuyên hơn, thì các nước tham gia đã và đang thực sự thông tác song phương với nhau trong các hoạt động giống như CUES rồi. Do vậy, không cần thiết phải làm quá nhiều để chuyển đổi từ các cuộc diễn tập biển đa phương theo khuôn khổ của ADMM Plus trở thành các cuộc diễn tập dựa trên CUES chính thức ở Biển Đông.

Tuy nhiên, nếu để xuất trên trở thành hiện thực, chúng ta cần phải nhìn nhận rõ ràng về những gì ADMM-Plus có thể và không thể đạt được. Thực sự, điều này có thể xảy ra khi công thông giữa các nước và vấn đề Biển Đông tiếp tục kéo dài hoặc xấu đi, các nước tuyên bố chủ quyền ở Biển Đông mà hầu hết (ngoại trừ Đài Loan) là các thành viên của ADMM Plus, có thể sẽ xem xét những nỗ lực “đầu tư đáng kể” của mình trong cơ chế ADMM Plus.

Suy cho cùng, khuôn khổ ADMM Plus chưa hoàn toàn tránh khỏi những khó khăn vốn đã ảnh hưởng và tác động lên Diện đàn An ninh Khu vực ASEAN (ARF), ít nhất là “thói quen của họ” của các công quốc khi áp đặt, gây sức ép các đối thủ chiến lược của họ tại các diễn đàn đối thoại đa phương của ASEAN. Ví dụ, như tại hội nghị cấp bộ trưởng tháng 11/2015 tại Kuala Lumpur, do không giải quyết được những khác biệt giữa các thành viên, ADMM Plus đã buộc phải hủy bỏ một bản tuyên bố chung đã được soạn thảo và không mang tính bắt buộc với vấn đề Biển Đông.

Vai trò gia tăng của ADMM Plus

Ngoài ra, các nước thành viên có thể tiến động sự tham gia của mình trong các cuộc diễn tập dựa trên cơ chế ADMM Plus nhằm phát đi thông điệp rõ ràng, họ thông tìm cách đạt được thông qua sự “phô diễn” khí tài quốc phòng và năng lực không quân. Ví dụ, khi máy bay MH370 mất tích tháng 3/2014, Trung Quốc đã triển khai một biên đội gồm 18 tàu chiến và tàu hải cảnh cùng với máy bay vận tải quân sự tìm xa để hỗ trợ cuộc tìm kiếm. Có CUES hay không, thì những đồng thái như vậy chỉ gây bất ổn khu vực chứ không giúp gì.

Vì các bên, việc để các cơ chế ADMM Plus thực thi CUES trên Biện Đông đặt ra một câu hỏi đáng quan tâm về trách nhiệm và sự minh bạch của ADMM Plus, tức là một cơ chế phức tạp về an ninh phi truyền thống đến một cơ chế có khả năng gây quy tắc thách thức an ninh truyền thống.

Một trong những kết quả không may mắn của ARF là việc diến đàn này bị “lỗi lạc” khi hoạt động quản lý an ninh truyền thống - cho dù để với mối quan hệ eo biển Đài Loan, vấn đề bán đảo Triều Tiên hay vấn đề Biện Đông. Liệu các cơ chế ADMM Plus có một số phần tương tự hay không còn phải có thời gian kiểm chứng. Tuy nhiên, bước đi đầu tiên hướng tới việc tránh một kết quả như vậy có thể là việc thiết lập một cơ chế ADMM Plus như là một nền tảng liên quan cho hoạt động diến tập CUES đa phương trên Biện Đông.

Tác giả là Giáo sư Tan See Seng, Phó Giám đốc Trung tâm nghiên cứu chiến lược và quốc phòng của Trường Nghiên cứu Quốc tế S. Rajaratnam (RSIS) thuộc Đại học Công nghệ Nam Đông, Singapore. Bài viết đăng trên trang “ [RSIS](#) ”.

Anh Th (gt)